

Kroatiens historie

I folkevandringstiden i 500-tallet vandrede slaver ind i det sydøstlige Europa i det område, som skulle blive Kroatien, og blev det folk, som blev kroater.

I 620'erne kom kroaterne sammen med serberne til Balkan og det sydøstlige Europa i en anden slavisk indvandningsbølge.

Kroaterne havde oprettet et rige i nutidens sydlige Polen, men blev inviteret af Det Østromerske Rige til Balkan for at fordrive avarere, en tyrkisk folkegruppe.

Kroaterne slog sig ned i området mellem floderne [Drava](#) og [Sava](#) og [Adriaterhavet](#).

Gennem frankisk mission i slutningen af 600-tallet blev kroaterne kristnede til romersk-katolsk kristendom. Kristningen blev fuldført en gang i 800-tallet.

Kroatien i tidlig middelalder frem til 925

Kroaterne organiserede sig i to hertugdømmer; hertugdømmet Pannoniatiske Kroatien i nord og hertugdømmet Kyst-Kroatien i syd.

Den kroatiske hertug Trpimir 1., af Kyst-Kroatien (845–864), grundlægger af Huset Trpimirović, førte krig mod bulgarerne og mod byzantinske strategos ved byen Zadar med betydelig fremgang.

Han udvidede sit rige i øst til floden Drina. Den første indfødte kroatiske hersker, som blev anerkendt af en pave, var hertug Branimir, som pave Johannes 8. kaldte dux Croatorum i 879.

Et kuriøst træk er, at kroaterne aldrig blev pålagt at benytte latin i kirkelige handlinger, men i stedet holdt sine gudstjenester på sit eget sprog og benyttede det glagolitiske alfabet. Dette blev officielt stadfæstet af pave Innocens 4. i 1248, og først langt senere blev det latinske alfabet indført.

Kongedømmet Kroatien 925-1102

Kroatias første konge, Tomislav (910–928) fra Huset Trpimirović, blev kronet i 925.

Tomislav, rex Croatorum, forenede de to tidligere kroatiske hertugdømmer og dannede en nation af en vis størrelse. Han besejrede den bulgarske zar Simeon 1. i slaget på det bosniske højland.

Middelalderens kroatiske kongedømme nåede sit højdepunkt under kong Petar Krešimir 4.s styre (1058–1074).

Det kroatiske samfund gik gennem betydelige ændringer i løbet af 900-tallet. De lokale ledere, župani, blev erstattet af kongens vasaller, som tog landområderne fra de tidligere jordejerne, og således indførte en form for feudalt system. De tidligere mere eller mindre frie bønder blev livegne og ophørte med at tjenestegøre som soldater, hvilket på sigt bidrog til at mindske Kroatiens militære styrke.

Den kroatiske kongeæt uddøde i slutningen af 1000-tallet i slaget ved Gvozd-fjellene, da kong Petar Svačić, den sidste af de indfødte konger i Kroatien, blev dræbt i kamp mod kong Koloman af Ungarns hær. Kroaterne anerkendte senere Koloman som fælles konge for Kroatien og Ungarn i en traktat i 1102, ofte omtalt som Pacta conventa.

Personalunion med Ungarn (1102–1526)

Konsekvenserne af ændringen med hensyn til en ungarsk konge var, at feudalismen blev indført, hvilket gav grobund for en fremvækst af lokale, kroatiske adelsfamilier som Frankopan og Šubić.

De senere konger søgte at genoprette noget af deres tidligere indflydelse ved at give enkelte privilegier til byerne. Hovedguvernøren for de kroatiske provinser blev benævnt ban.

Prinserne af Bribir fra familien Šubić voksede og ekspanderede til at blive specielt mægtige og tog kontrol over store dele af Dalmatien, Slavonien og Bosnien.

Senere greb angevinerne ind og genoprettede kongelig kontrol. De solgte også hele Dalmatien til den mægtige italienske bystat Venezia i 1409.

Da det muslimske angreb på Europa begyndte, befandt Kroatien sig atter i grænseområdet mod fjendtlige magter. Kroaterne kæmpede et stort antal kampe og mistede gradvis mere og mere af sine landområder til osmannerne, specielt efter slaget ved Krbava-markerne i 1493 i det sydlige Kroatien, hvilket var et knusende nederlag for kroaterne.

Omkring 7.000 kroatiske soldater og de betydeligste mænd fra den gamle kroatiske adel blev dræbt, blandt andre Mirko Derenčin. Efter slaget gik der strømme af kroatiske flygtninge ind i Østrig og til den italienske kyst.

Habsburgere, Venedig og osmanere (1527–1918)

Det katastrofale slag ved Mohács i 1526, hvor kong Ludvig 2. af Ungarn blev dræbt sammen med omkring 14.000 ungarske soldater af osmanerne betød afslutningen på Ungarns autoritet over Kroatien, som i stedet kom under habsburgernes monarki, hvilket blev accepteret af den kroatiske adel ved en forsamling i Cetinograd.

Det Osmanniske Rige ekspanderede videre i løbet af 1500-tallet til, at det også omfattede det meste af Slavonien, vestlige Bosnien og Lika.

Senere i det samme århundrede blev store områder i Kroatien og Slavonien, som grænsede op til Det Osmanniske Rige, lagt ind i "det militære grænseland" og styret direkte fra de militære hovedkvarterer i Wien.

Området blev tømt for den oprindelige befolkning og blev derefter befolket af serbere, valakere, kroaterne, tyskere og andre. Som et resultat af den obligatoriske militærtjeneste for habsburgerne i løbet af krigen mod osmannerne var befolkningen i det militære grænseland blevet fritaget for livegenskab og kunne nyde relativt stort politisk selvstyre i modsætning til befolkningen, der levede i områder styret af Ungarn.

Efter, at fæstningen i Bihać var blevet endeligt besejret i 1592, var det kun en mindre del af Kroatien, der fortsat ikke var erobret. De tilbageværende 16.800 km² blev omtalt som resterne af det en gang så store kroatiske kongedømme. Vendepunktet kom, da den osmanniske hær for første gang blev besejret på kroatisk område i slaget ved Sisak i 1593. De tabte områder blev i stor udstrækning generobret, dog ikke større dele af det senere Bosnien og Hercegovina.

I 1700-tallet blev Det Osmanniske Rige drevet ud af Ungarn og Kroatien, og Østrig bragte riget under centraliseret kontrol. Kejserinde Maria Theresia blev støttet af kroaterne i Den østrigske arvefølgekrig (1740–1748) og gav der efter betydelige bidrag for de kroatiske anliggender.

Da Republikken Venedig faldt i 1797, blev republikkens besiddelser ved det østlige Adriaterhav et stridsemne mellem Frankrig og Østrig. Habsburgerne sikrede sig dem til sidst i 1815, og Dalmatien og Istrien blev en del af riget, skønt de var underlagt Cisleithanien, da Kroatien og Slavonien var underlagt Ungarn.

National opvågning

Da nationalistiske strømninger gik gennem Europa, opstod der også en romantisk nationalisme i Kroatien i midten af 1800-tallet. Denne kæmpede mod den tyske og ungarske indflydelse i Kroatien.

Den illyriske bevægelse, en politisk og litterær selvstændighedsbevægelse, tiltrak sig et antal indflydelsesrige figurer fra 1830-tallet og frem over, og bevægelsen frembragte flere betydningsfulde bidrag i kroatisk sprog og kultur.

En lederskikkelse var Ljudevit Gaj, som ville gøre kroatisk til et moderne sprog.

I 1835 kom den første udgivelse af tidsskriftet *Novine Hrvatske* på kajkavisk, den ene af tre kroatisk dialekter. Et år senere byttede tidsskriftet navn til *Illirske Novine* og blev udgivet på štokavisk, en dialekt som blev benyttet i både Kroatien, Serbien og Bosnien.

I 1874 blev det jugoslaviske videnskabsakademi og Universitetet i Zagreb grundlagt af den kroatisk biskop Josip Juraj Strossmayer. Han håbede, at uddannelse og kundskab ville bidrage til at samle de sydslaviske folk.

Fra ungarsk side blev der ført en politik, som ikke skulle opmuntre den nationale bevidsthed i Kroatien. I 1827 blev ungarsk arbejdsprog i kroatisk skoler, og i 1844 blev det bestemt, at ungarsk også skulle være administrationssprog. Latin havde været det officielle sprog i Kroatien, og den kroatisk landdag svarede i 1847 med at beslutte, at kroatisk skulle være officielt sprog.

Under revolutionerne i 1848 støttede Kroatien, drevet af frygt for ungarsk nationalisme, habsburgernes hof mod de ungarske revolutionære styrker.

Imidlertid, til trods for bidrag fra den kroatisk ban Josip Jelačić til at bekæmpe den ungarske uafhængighedskrig, blev Kroatien ikke behandlet bedre af Wien end af ungarerne, og landet tabte sit indre selvstyre.

I 1867 blev dobbeltmonarkiet Østrig-Ungarn dannet, og kroatisk selvstyre blev genoprettet i 1868 med den ungarske-kroatisk aftale til trods for, at den ikke var specielt fordelagtig for kroaterne.

Kroatien blev stillet under ungarsk overhøjhed.

Kroatiens højeste embedsmand, banen, skulle udpeges af statsministeren i Budapest.

I 1883 blev en ungarsk greve, Károly Khuen-Héderváry, udpeget til ban, og han førte en hård politik, som fremmede Ungarn på alle vis og slog ned mod al opposition.

I 1904 blev det kroatisk bondeparti grundlagt af Stjepan Radić, som havde studeret i Prag, og som var påvirket af Tomás Masaryks ideer om national selvbestemmelse for de slaviske folk.

Årene frem mod 1. verdenskrig var prægede af stadige anti-ungarske demonstrationer, hvilket de ungarske myndigheder slog hårdt ned på. Kroatisk parlamentsledere bad om audiens hos kejser Franz Joseph 1. i Wien for at klage over den ungarske politik, men kejseren ville ikke tage imod dem.

Tronfølgeren Franz Ferdinand var dog forberedt på at skabe et tripelmonarki.

I Kroatien fandtes der nogle, som var imod dette og som hellere ville skabe et sydslavisk rige sammen med Serbien, men der fandtes også de, som anså muligheden for en forbedret status inden for rammen af kejserdømmet. Tronfølgerens hensigter var specielt alvorlige for de serbere, som kæmpede for et sydslavisk rige med Serbien, Kroatien og Bosnien.

En serbisk organisation, Ujedinjenje ili smrt ("Union eller Død", bedre kendt som "Den sorte hånd") besluttede derfor at forsøge at få tronarvingen myrdet under hans besøg i Sarajevo den 28. juni 1914. Ved held og tilfældigheder lykkedes dette, og det blev den udløsende faktor for starten på 1. verdenskrig.

Kongedømmet Jugoslavien (1918–1941)

Under 1. verdenskrig blev Kroatien kun indirekte berørt af krigen. Mange kroater kæmpede i den østrig-ungarske hær mod serberne.

I London 1915 blev Den jugoslaviske komité dannet, som havde som formål at oprette en sydslavisk stat efter krigen, hvor kroater, serbere slovenere skulle have lige status og rettigheder. Denne tanke var de allierede stater ikke specielt interesserede i.

Gennem en hemmelig overenskomst mellem Italien, Frankrig og Storbritannien den 26. april 1915 (Londonaftalen) blev Italien lovet de habsburgske områder Trieste, Gorizia, Istrien, Krain og store dele af Dalmatien som tak for, at Italien erklærede aksemagterne krig.

Frankrig og Storbritannien bortgav også Bosnien-Hercegovina, Slavonien, Bačka, det nordlige Albanien og resten af Dalmatien til Serbien.

I 1917 kom Den jugoslaviske komité og Serbien overens om Korfu-deklarationen, som gjorde oprettelsen af Kongeriget Jugoslavien mulig.

Den blev underskrevet i slutningen af 1. verdenskrig på Korfu den 20. juli 1917.

Efter som Serbien havde en hær, kunne landet forhandle ud fra en styrkeposition, som komitéen manglede. I deklarationen blev man enige om at danne en sydslavisk stat med tre folk: serbere, kroater og slovenere, og med Peter 1. af Serbien som konstitutionel monark.

Den 29. oktober 1918 erklærede den kroatisk nationalforsamling Kroatien som selvstændigt og overdrog sin myndighed til det sydslaviske nationalråd, som nogen dage senere besluttede, at Kroatien skulle gå ind i en union med Serbien og Montenegro.

Da Østrig-Ungarn undertegnede aftalen om våbenhvile den 3. september, begyndte de italienske styrker at besætte de områder, som var blevet lovet landet i Londonaftalen til trods for, at den nye stat havde overtaget store dele af Østrig-Ungarns militære arsenal, blandt andet hele flåden.

Den italienske hær handlede hurtigt, tog Istrien og erobrede øerne langs Adriaterhavet en for en og gik i land selv på Zadar.

Nationalrådet bad om hjælp fra den serbiske hær, som da rykkede ind i Beograd den 1. november og fortsatte gennem Kroatien for at stoppe de italienske styrker. Den serbiske hær besatte også Montenegro og Vojvodina og sørgede for, at disse områder også blev tilsluttede den sydslaviske stat.

Den 1. december udråbte kong Peter 1. af Serbien den nye stat som "serbernes, kroaternes og slovenernes kongerige".

Da fredsforhandlingerne blev holdt i Paris, fik Italien ikke de løfter igennem, som landet var givet i Londonaftalen, men fik alligevel lov at beholde Istrien og byerne Trieste og Fiume.

Ved Rapallotraktaten den 20. november 1920 fik Italien hele Istrien, store dele af Dalmatien, Fiume og Trieste.

1920-ernes politiske kaos

Kroatiens største politiske parti i løbet af 1920-erne var Det kroatisk bondeparti, ledet af Stjepan Radić.

Efter det første parlamentsvalg den 28. november 1920 dannede Det serbiske radikale parti, Det demokratiske parti og Agrarpartiet en regering helt domineret af serbere og med serberen Nikola Pašić som statsminister.

Kongedømmet gennemgik en afgørende ændring i 1921 til Radićs store vrede.

Den nye forfatning forbød historiske og politiske eksistenser, som Kroatien og Slavonien, og centraliserede al politisk magt i hovedstaden Beograd.

Radić havde helt fra begyndelsen været modstander af, at Kroatien skulle indgå i samme land som Serbien, men ønskede sig et selvstændigt Kroatien.

Hans bondeparti boycottede det parlamentariske arbejde i Beograd, fraset i tiden mellem 1925 og 1927 da landet følte sig truet af italiensk imperialisme og dens allierede Albanien, Ungarn, Rumænien og Bulgarien.

Den 14. juli holdt han en tale, hvor han sammenlignede det sydslaviske kongerige med den franske Bastille, før den blev stormet i 1789. Han blev tvunget til at flygte fra landet og rejste derefter rundt i Europa og agiterede for, at kongeriget ikke var andet end et forklædt "Storserbien".

Tidligt i 1920-erne havde statsminister Nikola Pašić benyttet politisk pres på vælgerne og etniske minoriteter, konfiskeret politisk materiale fra oppositionen og benyttet andre metoder for at manipulere valgene for at holde oppositionen, hovedsagelig Det kroatiske bondeparti, i mindretal i parlamentet.

Pašić mente, at Jugoslavien burde være så centraliseret som mulig og i stedet for regional styring fremmede han et koncept om et "Storserbien" med den politiske magt i Beograd.

I 1925 genoptog Radić det politiske arbejde i Beograd. Premierminister Pašić tog ham ind i regeringen, men Pašić døde i december samme år, og straks efter forlod Radić regeringen.

Det kroatiske bondeparti formåede at skabe en majoritet sammen med Det demokratiske parti, men i parlamentet blev det politiske arbejde præget af trusler og kaos.

Den 20. juni 1928 trak Puniša Račić fra Montenegro, parlamentsmedlem for Det serbiske radikale parti, våben og skød Radić og fire andre kroater. Radić døde i august og den politiske uro fortsatte.

I Zagreb blev flere dræbt i et opløb. For at få fred foreslog statsminister Anton Korošec, at kongeriget burde ændres til en føderation, men parlamentet stemte ham ned.

Den 6. januar 1929 begik kong Alexander 1. statskup. Han opløste parlamentet og forfatningen, indførte censur og forbød de politiske partier.

Vladko Maček, som havde efterfulgt Radić som partileder i det største parti, blev sat i fængsel.

Kongeligt enevælde

Kongens hensigt var at skabe en national jugoslavisk fælles identitet, og i efteråret 1929 blev kongerigets officielle navn ændret til Kongeriget Jugoslavien. I stedet for de historiske nationer blev landet inddelt i ni officielle distrikter, hvor grænserne ikke fulgte de historiske.

General Petar Živković, som havde været mistænkt for at have været delagtig i mordet på den serbiske kong Aleksandar Obrenović i 1903 og på mordet på Franz Ferdinand i 1914, blev udnævnt til statsminister. Han sørgede for at nedkæmpe al opposition og at Kroatiens flag og nationalsang blev forbudte.

Politik var ikke "til at skelne fra gangstervælde". For oppositionen stod alene tilbage at forsøge et væbnet oprør.

I Makedonien opfordrede det jugoslaviske kommunistparti folk til at gribe til våben. I Kroatien blev Ustaša (kroatisk for "rensning") dannet af Ante Pavelić, en advokat i Beograd, med det formål at kæmpe for Kroatiens selvstændighed. Pavelić blev dømt til døden, men flygtede til Italien, hvor han med hjælp fra fascisterne oprettede to træningslejre.

I 1934, da kong Aleksander 1. var på rejse i udlandet, blev han snigmyrdet, da han var i Marseille sammen med den franske udenrigsminister Louis Barthou.

Morderen var en Vlado Chernozemski, men Ustašas nøjagtige deltagelse i mordet er uklart. Pavelić blev uanset sit eksil dømt til døden af en jugoslavisk domstol. Italien vægrede med at udlevere ham, men han blev siddende i husarrest i to år.

Tronarvingen prins Peter 2. var kun ti år, og det blev Aleksanders fætter Paul, som blev styrende regent. Sidstnævnte slap Kroatiens bondepartileder Maček og andre politiske fanger fri og udlyste parlamentsvalg i 1935.

Valgsystemet sørgede for, at oppositionen kun fik 67 af 370 pladser i parlamentet til trods for omkring 40 % af stemmerne. Mens kroaterne boycottede politikken i Beograd, blev Det serbiske radikale partis leder Milan Stojadinović statsminister. Den nye regering distancerede sig fra Jugoslaviens tidligere allierede Frankrig og Storbritannien og bevægede sig i perioden 1935-1941 nærmere det fascistiske Italien og Nazi-Tyskland.

Italien havde fortsat territoriale krav på Jugoslavien, og efter, at Italien okkuperede Albanien i april 1939, stod det klart, at Jugoslavien måtte blive funktionsdygtig.

I februar 1939 blev Stojadinović afsat og erstattet af Dragiša Cvetković, som fik i opdrag at forhandle med Maček for at bedre forholdet mellem kroater og serbere.

Den 20. august var de to nået til enighed, sporazum, om at skabe et stort Kroatien, kaldet banatet Kroatia.

Denne udgave af Kroatien, som bestod af en del af Bosnien, det meste af Hercegovina og byen Dubrovnik og dens omgivelser, havde betydeligt selvstyre med et rekonstrueret kroatisk parlament, som valgte en kroatisk ban, som kun havde kongen over sig. En koalitionsregering blev dannet i Beograd, hvor også kroater medvirkede.

2. verdenskrig

Tidlig om morgenen den 6. april 1941 blev Jugoslavien angrebet af aksemagterne, og efter ti dages kamp kapitulerede den jugoslaviske hær.

Store dele af landet blev annekteret af nabostaterne. Af det, som blev tilbage, blev to selvstændige stater formelt erklærede: Serbien og Kroatien.

Den 10. april blev Den Uafhængige Stat Kroatien, erklæret, uden Istrien og Dalmatien men med hele Bosnien-Hercegovina. Den nye stat blev et monarki med prins Aimone af Aosta fra Italien som konge under navnet "Tomislav 2.". Han satte aldrig sin fod i Kroatien, som i stedet blev styret af Ustašas leder, Ante Pavelić.

Ustaša ville skabe et "Storkroatien" og forfulgte serbere hensynsløst. Gennem etnisk udrensning, tvangskonvertering og masse mord ville man skabe en stat uden besværlige minoriteter.

Ustaša oprettede to koncentrationslejre, Jasenovac og Stara Gradiška, for at få myrdet og udryddet serbere, men også jøder og sigøjnere blev forfulgte. Det anslås, at mellem 350.000 og 450.000 personer blev dræbt i Ustašas massakrer og koncentrationslejre.

Under 2. verdenskrig var to forskellige modstandsbevægelser aktive inden for Jugoslaviens grænser. Den serbiske general Dragoljub Mihailović ledede tjetnikerne, som ville genoprette det serbiske kongedømme og skabe et "Storserbien", som skulle bestå af Bosnien-Hercegovina og store dele af Kroatien. Mihailovićs motto var enkelt: "Hvor der findes serbiske grave, findes serbisk land".

Det jugoslaviske kommunistforbund dannede også sin modstandsbevægelse, "partisaner", som blev ledet af den kroatisk-slovenske Josip Broz Tito. Partisanerne ønskede at danne en kommunistisk jugoslavisk forbundsrepublik. Da Mihailović anså Tito for at være en vigtigere modstander end de tyske styrker, påbegyndte han et samarbejde med tyskerne.

Fra 1944 valgte de allierede derfor kun at støtte Titos partisaner.

Den 29. november 1943 dannede partisanerne en interimregering, og den jugoslaviske eksilregering i London blev da udelukket fra indflydelse på fremtidens Jugoslavien.

Den 20. oktober 1944 kunne styrker fra den sovjetiske røde hær og partisanerne rykke ind i Beograd.

Mod krigens slutning flygtede mange kroater, især personer, der havde samarbejdet med Ustaša eller som havde modarbejdet kommunisterne, nordpå sammen med andre flygtninge imod de allierede styrker ved den østrigske grænseby Bleiburg.

De britiske officerer nægtede at tage imod dem og overgav dem til partisanerne, som tog en nådesløs hævn. Partisanerne menes at have dræbt 30.000-40.000 soldater og civile modstandere i forbindelse med Bleiburg-massakren.

Pavelić var i 1944 flygtet til udlandet. Han blev dømt til døden in absentia som krigsforbryder i 1945, men blev aldrig pågrebet inden sin død i eksil i Spanien i 1959.

Efterkrigstid

Jugoslavien blev hårdt ramt af 2. verdenskrig. I Jasenovac blev skønsvist 80.000 mennesker myrdet, hovedsagelig serbere, sigøjnere og jøder. Hvor mange, som døde totalt i Jugoslavien, bliver fortsat diskuteret, da de ulige etniske grupper opgiver og bestrider ulige tal, men skønsvist døde noget over en million jugoslaver i løbet af krigen. 500.000 serbere, 500.000 kroater, 90.000 bosniske muslimer, 80.000 donautyskere, 60.000 jøder, 50.000 montenegrinere, 30.000 slovenere og 15.000 sigøjnere. De fleste af disse blev myrdet af andre folk fra Jugoslavien.

Efter krigens afslutning blev monarkiet afskaffet og Kongeriget Jugoslavien blev afløst af et kommunistisk diktatur, Den socialistiske føderale republik Jugoslavien.

Yderligere tre folk blev anerkendt som nationer, makedoniere, montenegrinere og senere også muslimer.

I januar 1946 fik Jugoslavien en ny forfatning, som var en kopi af Sovjetunionens forfatning fra 1936. I begyndelsen havde landet en femårsplan, og der blev igangsat en kollektivisering af jordbruget. Presse- og ytringsfrihed blev afskaffet og forbudt, og det hemmelige politi (UDBA, Uprava Državne Bezbednosti) slog hårdt ned på al serbisk og kroatisk nationalisme.

I anden halvdel af 1960'erne blev den politiske undertrykkelse i Jugoslavien lettet en del i Kroatien i det, som refereres til som "det kroatisk forår". I marts-april undertegnede 180 kroater et opråb, hvor de krævede, at kroatisk skulle blive officielt sprog i Kroatien i stedet for serbokroatisk.

Inden for det kroatisk kommunistparti var der interne modsætninger mellem dem, som ville fremme Jugoslavien, og dem, som ville beskytte kroatisk kultur og sprog.

Lederen for kommunistpartiet i Kroatien, Savka Dabčević-Kučar, krævede et selvstændigt Kroatien inden for rammen af det socialistiske Jugoslavien. Andre krævede egen valuta, egen hær, eget medlemskab i FN for Kroatien og mere.

En påstand, som stadig blev gentaget, var, at Kroatien blev udplyndret ved, at områdets indbetalinger til statskassen var større end det, Kroatien fik tilbage.

Præsident Tito tog dette alvorligt og erklærede i en radiotale den 2. december 1971, at det kroatisk kommunistparti havde mistet kontrollen og måtte afsættes. Politiet slog til mod alle demonstrationer, og mange mennesker blev arresterede. I udrensningen af det kroatisk kommunistparti blev 50.000 mennesker fjernet, mange blev stillet for retten og dømt til fængselsstraffe, blandt andet Franjo Tuđman og Stjepan Mesić, som senere, i 1990'erne, blev præsidenter i Kroatien.

På denne tid dannede udvandrede kroater radikale Ustaše-celler i Vesteuropa, som planlagde og forsøgte at gennemføre guerillaaktioner i Jugoslavien, men de blev stort set slået tilbage.

I 1974 fik Jugoslavien en ny forfatning, som til vis grad skulle åbne for decentralisering. De vigtigste forandringer var, at Vojvodina og Kosovo blev selvstyrende provinser med hver sin repræsentant i præsidentrådet. Ordfører i præsidentrådet var Tito, men efter hans død skulle denne post rotere således, at medlemmer i rådet blev præsidentrådets ordfører for et år ad gangen.

Da Tito døde i 1980, havde Jugoslavien store problemer med økonomien, voksende arbejdsløshed, høj inflation og voksende udenlandsgæld.

Et lys i mørket var turistindustrien i Kroatien, som skaffede store summer af tyske mark. I 1980-erne kom 2-3 millioner tyske turister til Kroatien årligt.

Jugoslavien-krigene (1991-1995)

I 1990 blev de første frie valg afholdt. En folkebevægelse kaldet Den kroatiske demokratiske union (HDZ) vandt med relativt knap margin over det reformerede kommunistparti, Parti for demokratisk ændring (SDP), ledet af Franjo Tuđman (tidligere general i Titos partisanbevægelse), og Ivica Račan (tidligere præsident for Kroatiens forbund af kommunister(SKH)).

Imidlertid gjorde Kroatiens system med "først-til-posten" det muligt for Tuđman at danne regering nærmest selvstændigt.

Partiets hensigt var at sikre uafhængighed for Kroatien, det modsatte af hvad, de etniske serbere i republikken ønskede, og den officielle politik i Beograd. Den voksende polarisering af det politiske klima eskalerede snart til fuldstændig adskillelse mellem de to nationer og endda til sekterisk vold.

Sommeren 1990 gjorde serbere i bjergområderne oprør og dannede en ny enhed, den såkaldte Selvstyrende region af Serbisk Krajina, senere Den Serbiske Republik Krajina, men ingen af dem blev anerkendt af andre nationer. Alle aktioner fra kroatisk politi blev forhindrede af den jugoslaviske hær, som da bestod af en høj andel serbere. Konflikten kulminerede i direkte aktioner, hvor serberne blokerede vejene til turistmål til Dalmatien.

Civilbefolkningen flygtede fra konfliktområderne. Flere tusinde kroater flygtede fra bosniske og serbiske grænseområder, mens tusinder af serbere flyttede til dem. Flere steder blev mange tvunget til at flygte af den jugoslaviske hær i noget, som karakteriseres som etnisk udrensning. Også i modsat retning blev serbere i kroatisk dominerede områder tvunget væk.

Grænsebyen Vukovar blev belejret i tre måneder, slaget om Vukovar, hvor det meste af byen blev ødelagt og flertallet tvunget til at flygte. Byen blev erobret af serbiske styrker den 18. november 1991, og omfattende massakrer på civilbefolkningen skete, således Vukovar-massakren.

En påfølgende FN-støttet våbenhvile fulgte. Den jugoslaviske hær trak sig ud af Kroatien og ind i Bosnien-Hercegovina, hvor en cyklus af spænding eskalerede. Bosnien-krigen, var klar til at begynde.

I løbet af 1992 og 1993 modtog Kroatien skønsvist 700.000 flygtninge fra Bosnien, hovedsagelig bosniske muslimer.

Væbnet konflikt i Kroatien forblev tilbagevendende og i mindre skala indtil 1995. Tidligt i august begyndte Kroatien "Operation Storm" (kroatisk Operacija Oluja), som var en stor kroatisk militær offensiv for at tilbagevinde store områder i det centrale Kroatien holdt af kroatienserbiske styrker.

Det kroatiske angreb genvandt hurtigt de meste af områderne fra Republikken serbisk Krajina, hvilket førte til en masseflugt af den serbiske befolkning. Skønsvist 90.000-350.000 serbere flygtede.

Et resultat af denne krig var Daytonaftalen, som officielt gjorde ende på Bosnien-krigen. En fredfyldt integrering af de tilbageværende serbisk-kontrollerede områder i det østlige Slavonien blev fuldført i 1998 under overopsyn af FN. Flertallet af de serbere, som flygtede fra tidligere Krajina, er ikke vendt tilbage af frygt for gengældelser.

Fra en økonomisk synsvinkel gik Kroatien (som resten af Jugoslavien) en alvorlig økonomisk depression.

Præsident Tuđman tog initiativ til en privatiseringsproces og afnationalisering i Kroatien, men den var langt fra gennemsigtig og helt lovlige. Den nye regerings juridiske system arbejdede langsomt og lidet effektivt.

I den større sammenhæng inden for Jugoslavien-krigene opstod en række hændelser, som er kendt i Kroatien som "privatiseringstyveriet»" (kroatisk privatizacijska pljačka).

Nepotisme (at begyndstige egen slægt) var omfattende og i løbet af denne periode fik mange med indflydelse "købt" statsejendom og selskaber til ekstremt lave priser. Det var lukrativt for nogen få, men fremmede konkurer og arbejdsløshed for de mange. Den vilde og ukontrollerede kapitalisme, som Tuđman satte i gang, har ført til mere end 400.000 arbejdsløse og et betydelig fald i landets bruttonationalprodukt. Dette er problemer, som Kroatien fortsat lider under.

Kroatien efter 1990

Kroatiens moderne historie begyndte i 1990, da nationen ændrede politisk og økonomisk system foruden at opnå uafhængighed fra Jugoslavien i 1991.

Ved afslutningen af krigen begyndte Franjo Tuđmans regering at miste popularitet, blandt andet for dets engagement i den tvivlsomme privatiseringsproces i begyndelsen af 1990'erne.

I 1995 vandt oppositionen overraskende i hovedstaden Zagreb, hvilket førte til Zagreb-krisen, da Tuđman nægtede at acceptere resultatet.

Kroatien blev medlem af Europarådet den 6. november 1996. De to næste år var prægede af at genoprette økonomien efter krigen.

Den tilbageværende del af "Krajina" forhandlede sig til en fredelig reintegration med den kroatiske regering. Erdut-aftalen underlagde området FNs administration, men det blev formelt reintegreret med Kroatien den 15. januar 1998.

Tuđman døde i 1999, og ved parlamentsvalgene der efter blev den nationalistiske regering erstattet af en sammenslutning af centrum og venstre med Ivica Račan som statsminister.

På samme tid blev præsidentvalget afholdt og vundet af den moderate Stjepan Mesić.

Račans regering ændrede grundloven fra et præsidentsystem til et parlamentarisk system, og overførte magten fra præsidenten og til parlamentet og statsministeren. Den ny regering startede også flere større byggeprojekter, blandt andet et statsstøttet boligprojekt og byggeriet af den vigtige motorvej mellem Zagreb og Split.

Nationen kom sig igen fra en mild nedgangskonjunktur i 1998 og 1999 og fik en mærkbar økonomisk vækst i de påfølgende år. Arbejdsløsheden steg fortsat frem til 2001, da den endelig begyndte at falde.

Med mange flygtninge, som kom tilbage, voksede behovet for flere boliger. Račanregeringen har ofte fået ros for at have bragt Kroatien ud af den delvis isolation fra Tuđmans tid.

Nationen blev medlem af WTO den 30. november 2000, og landet søgte om at blive medlem af Den europæiske union (EU) i februar 2003.

I slutningen af 2003 blev nye parlamentsvalg afholdt, og et reformeret Kroatisk bondeparti (HDZ) vandt under lederskab af Ivo Sanader, som blev statsminister.

I 2004 accepterede og anbefalede Europa-Kommissionen, at forhandlinger om medlemskab for Kroatien kunne begynde. Kommissionens rapport beskrev Kroatien som et moderne demokratisk samfund med en ansvarsfuld økonomi.

Den 22. januar 2016 fik Kroatien en ny regering bestående af det konservative Demokratiske Union (HDZ) og reformpartiet Most (dansk: Broen). og med den 49-årige Tihomir Oreskovic som statsminister.

De to partier var efter parlamentsvalget i december 2015 blevet henholdsvis Kroatiens største og tredjestørste parti.

Den nye regerings mål er at få bremset stigningen i den offentlige gæld, at få nedbragt arbejdsløsheden og at få fremmet den begyndende økonomiske fremgang.

Underskuddet på statsfinanserne var omkring 5 % af bruttonationalproduktet (BNP) ved regeringens tiltræden. Målet var at bringe den ned under 3 % i overensstemmelse med EU's krav.